

Зрозуміти Холмса

«Я граю у гру заради самої гри».

«КРЕСЛЕННЯ БРЮСА-ПАРТИНГТОНА»

Старий-добрий Шерлок Холмс з роками набув репутації нетовариської байдужої машини зі зловісною жилкою зарозумілості. Але таке визначення є небезпідставним. Навіть відданий Вотсон якоїсь миті, під час серйозного роздратування Шерлока, охарактеризував його як «мозок без серця, наскільки видатний за розумовими здібностями, настільки ж і нездатний до співчуття». А вже іншим разом, за більш спокійних обставин, Вотсон назвав його «найкращою та найрозумнішою людиною з усіх», кого він будь-коли знав.

Насправді ж Холмс незручно примостився десь поміж цими двома характеристиками. Буденне життя для нього нудне, і тому він може здаватися відлюдним, байдужим і навіть безсердечним, що є негативним побічним ефектом його безперервного пошуку азарту, чогось незвичайного, того, що може бути досягнене тільки завдяки особливому складу його розуму.

«Я знаю, дорогий Вотсоне, — завважив якимось Холмс в оповіданні «Спілка рудих», — ви поділяєте мою любов до всього химерного, до всього, що порушує звичайність і буденність нашого життя». Прагнення піднятися над буденністю змушувало його рухатися — іноді вперед

і вгору, іноді до страшної небезпеки, а часом і назустріч чорним псам його депресії.

Але немає жодних сумнівів у тому, що Великий Детектив віддавався роботі всім серцем, ризикував здоров'ям і добробутом, ставлячи собі за головну мету перемогу над найпотужнішими в світі кримінальними умами. Робота наражала його життя на небезпеки, але саме вона задовольняла глибоко вкорінену в ньому потребу знайти відповідь на інтелектуальні виклики і запалювала серце викидами адреналіну. Візьмімо, наприклад, цей короткий уривок з оповідання «Таємниця Боскомської долини», який витончено описує, як Холмса охоплює азарт переслідувача:

«Шерлок Холмс неодмінно змінювався, коли йшов по гарячому сліду. Люди, які знають безпристрасного мислителя з Бейкер-стріт, нізащо не впізнали б його цієї миті. Він ставав похмурішим, обличчя його вкривалося рум'янцем, брови витягувалися у дві жорсткі чорні лінії, з-під них сталевим блиском сяяли очі. Голова його опускалася, плечі горбилися, губи щільно стискалися, на м'язистій шиї роздувалися вени. Його ніздрі розширювалися, як у мисливця, захопленого азартом переслідування. Він настільки був зосереджений на завданні, що на питання, звернені до нього, або зовсім нічого не відповідав, або нетерпляче огризався у відповідь.»

Таким моментам збудження протистояло багато інших настроїв. За відсутності справ, які б його надихали, Холмс виявляв класичні ознаки депресії і вдавався до таких огидних способів вивільнення власної енергії, як кокаїн. «Іноді на мене знаходить хандра, — пояснював він Вотсону в «Етюд у ясно-червоних кольорах», — і я цілими днями не розтуляю рота. Не треба думати, що я на вас образився. Просто не зважайте, і це скоро минеться».

Не менш згубною була і його неспроможність враховувати власні фізіологічні потреби під час вирішення складних завдань. За таких обставин, як писав Вотсон, «він працював цілодобово або навіть цілотижнево, без відпочинку, знову і знову тасуючи факти, розглядаючи їх з усіх точок зору, поки йому не вдавалося зрозуміти їх або він не переконував себе, що інформації не вистачає». Якби він був прихильником різних табличок, які іноді можна бачити в офісах, то цілком міг би поставити на своєму столі в будинку 221В на Бейкер-стріт ось таку: «Не обов'язково бути божевільним, щоб працювати тут. Але це допомагає!»

Все сказане вище — доказ того, що бути Шерлоком Холмсом — нелегкий вибір і рухатися його інтелектуальним шляхом — справа не для боягузів. Холмс почав займатися цією роботою, тому що не мав іншого вибору, і це зробило його тим, ким він став. У повісті «Етюд у ясно-червоних кольорах» ідеться про його величезне

почуття обов'язку: «Вбивство червоною ниткою проходить крізь безбарвну пряжу життя, і наш обов'язок — розплутати цю нитку, виокремити її та оголити дюйм за дюймом». Тому-то Вотсон і вважав, що Холмс як усі великі художники живе заради свого мистецтва.

